

L'observació de les aus

Preparació d'una sortida de camp

Qualsevol recorregut que fem, per senzill que sigui, permetrà segurament observar aus o ocells, ja que n'hi ha a tot arreu, fins i tot als voltants de casa nostra. Però quan sortim amb l'objectiu de fer-ne l'observació, hem de decidir unes quantes coses:

- A quin **lloc** anirem i quin itinerari seguirem. Segons el tipus d'aus que vulguem observar, triarem l'ambient: bosc, camp obert, llacuna, etc. Els espais més tranquils i naturals són els més adequats, però són més fràgils i es troben més apartats.
- L'**horari** de sortida. Les hores de major activitat són al capvespre i a l'alba, ja que les aus han passat molt temps sense alimentar-se i és la primera cosa que fan, surten del refugi i es mouen d'un costat a l'altre.
- Quin tipus de **roba** ens cal. Ha de ser còmoda i ens ha de protegir del fred i de la pluja. El calçat ha de ser apte per caminar pel camp. És convenient usar roba discreta -de colors marrons o verds- per no ser vistos fàcilment per les aus i hem d'evitar els colors llampants, que podrien espantar-les.
- El **material** que hem de portar: una motxilla petita a l'esquena o una bossa de camp són útils per portar els prismàtics, la guia, la llibreta de notes, etc.

Comportament durant l'observació

Hi ha unes **normes bàsiques** que cal tenir en compte quan fem una excursió o una sortida al camp, que són independents de l'objectiu de la sortida:

- Respecteu les propietats i el treball de la gent del camp: tanques, eines, conreus, etc.
- Respecteu l'entorn: no llenceu brossa ni sortiu innecessàriament dels camins i no trepitgeu les plantes ni molesteu els animals.
- Camineu en silenci i pausadament, intentant copsar o notar com és l'ambient que us envolta i en què es mouen les aus i els animals que hi viuen.

Hi ha dues **estratègies** bàsiques per observar les aus, totes dues igualment vàlides:

1. Feu un itinerari a peu per la zona escollida per estudiar i observeu les aus que us surten al pas.
2. Amagueu-vos en un lloc prou còmode, protegit i amb visibilitat, i observeu les aus que apareixen.

Uns **prismàtics** per observar les aus, una guia de camp per identificar-les i un bloc petit de notes per prendre apunts, pot ser material suficient per a l'observació.

No cal dir que l'observador haurà de romandre en silenci i moure's lentament si no vol espantar les aus que observa. Paciència i atenció són les dues qualitats que combina aquesta activitat.

Consells

Els ocells tenen una oïda i una vista molt desenvolupades, pel que no hem de fer sorolls ni moviments sobtats mentre els observem.

Si anem en grup intentem mantenir-nos junts, si l'ocell ha d'estar pendent de diversos enemics potencials estan més intranquils i fugen abans..

La sortida i la posta de sol són hores de molta activitat pels ocells, serà interessant aprofitar-les per a fer observacions. Les hores centrals del dia, en canvi, les acostumen a passar protegint-se de la calor (excepte en èpoques de molt fred, a l'hivern, en què es poden invertir els horaris).

Sovint és més efectiu quedar-nos aturats en un lloc i esperar que hi vagin apareixent els ocells, que anar "perseguint-los" d'un costat a l'altre.

La tardor i la primavera són èpoques de migració en què podem fer observacions d'ocells poc habituals a la nostra zona, cal aprofitar-ho.

Per identificar un ocell serà bo fixar-nos en el seu aspecte general (característiques del bec i potes, mida, colors, postura,...) i també en els sons que emet. Un bon observador d'ocells identifica més ocells amb l'oïda que amb la vista.

A l'hora de calcular la mida d'un ocell és molt important prendre algun objecte dels voltants o alguna espècie d'ocell molt comuna (pardals, coloms, ànecs coll-verds, etc.) com a referència.

El comportament de l'ocell també pot ser útil a l'hora d'identificar. La forma de caçar, caminar o de volar són, a vegades, característics d'una espècie.

Observar els ocells identificar-los

A Europa tenim prop de 500 espècies d'ocells. D'entrada és difícil conèixer-les totes, però fins i tot la persona més inexperta sap diferenciar un ànec, una oca, una àguila, una garsa o un pardal, tot i que ignora que hi ha sis espècies de pardal o una cinquantena d'àguiles.

Identificar un ocell és saber a quina espècie correspon l'exemplar que estem observant. Com passa amb la major part dels animals, l'observació és fa difícil. Voldríem que l'animal restés sense moure's, el temps suficient, per poder-ne prendre notes de les seves característiques, però això no és possible.

Els punts de referència per a la identificació dels ocells són: la mida i la forma (cos, cap, bec, ales, cua, potes i plomatge), els colors, el moviment, el cant, el comportament, l'hàbitat i la zona geogràfica.

La mida es pren des de l'extrem del bec al de la cua. És habitual però que es doni una altra espècie coneguda com a referència -un pardal, un colom, etc. Hi ha ocells molt menuts com l'ull de bou o cargolet (9.5 cm) o el bruel i el reietó (9 cm) o molt grans com el berrat pescaire (91 cm) o la cigonya blanca (101 cm). Pel que fa a la forma cal fixar-se en les seves diferents parts. El cos pot ser rodanxó com el del pit-roig o estilitzat com el de les cueretes. Els becs depenen de la seva nutrició, i les ales poden ser esmolades com les de les orenetes o arrodonides com les del mosquiter. La forma de la cua també permet diferenciar-ne com és el cas de les orenetes. També en podem diferenciar si ens fixem en les potes.

Figura 4: Formes dels becs. a i b) Llarg i punxegut abellerol i raspinell comú (insectívors), c i d) Curt i robust durbec i pardal (granívors), e i f) Potent i corbat xoriguer i òliba (depredadors).

Fig. 5: Formes de les potes. a) palmada per poder nedar ànec coll-verd, b) amb dits robusts i ungles corbades, per fer pinça, per poder-se agafar als troncs picot verd, c) menys robustes però per agafar-se als branquillons com gran part dels moixons pit-roig, fortes i d) amb les ungles corbades i esmolades per subjectar les preses xoriguer.

És molt important distingir els colors dels ocells, però no sempre és fàcil veure'ls. La claror canviant al llarg del dia ens pot fer percebre colors diferents o de vegades la part acolorida no és visible. És important conèixer el nom de les diferents parts de l'animal per reconèixer-les, després, en les descripcions que fan les guies d'identificació. Les principals parts que s'han d'observar són, del cos, en general, les taques i les franges, els colors de la cua, del carpó, de les ales i de la cara, també les franges i les taques. També ens ajuden de vegades el color del bec, dels ulls o de les potes.

Molts ocells donen una figura, en repòs, quan estan aturats en algun indret, característica que permet identificar-los. Altres els identifiquem perquè fan moviments que els són característics. Les cueretes volen en línia recta, puguen i baixen alternativament. Per terra corren ràpidament, com si no gosessin trepitjar-la, amb el cap ben dret i movent la seva llarga cua constantment.

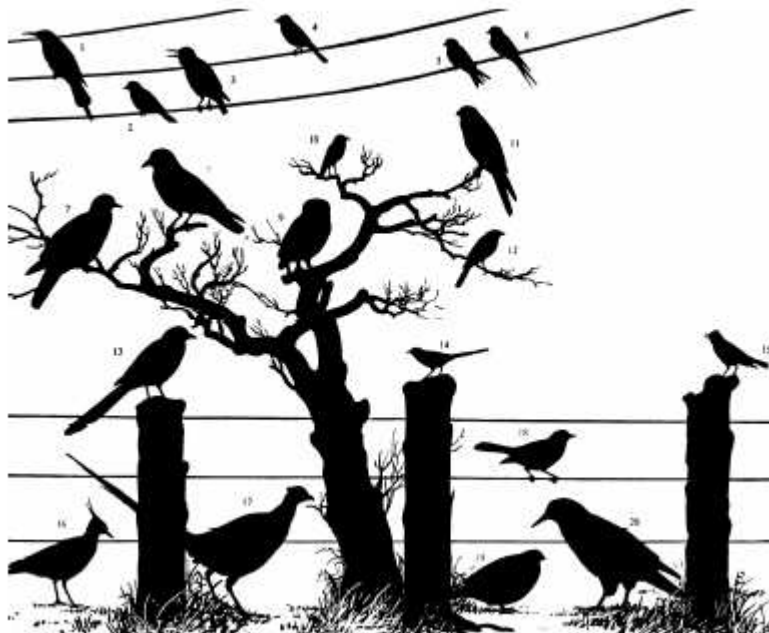

Fig. 6: Siluetes d'ocells aturats. 1) abellerol, 2) pardal, 3) estornell vulgar, 4) pinsà, 5) oreneta cuablanca, 6) oreneta. 7) tudó, 8) gralla, 9) mussol, 10) bitxac rogenç, 11) xoriguer, 12) cuereta blanca 13) garsa, 14) 15) alosa, 16) fredeluga, 17) faisà, 18) merla, 19) perdiu xerra i 20) graula

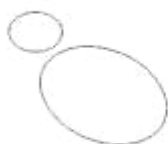

Fig. 8: La franja supraciliar ayuda a diferenciar el bruel del reietó.

Ilustrar el cuaderno

La mejor manera de dibujar un pájaro o cualquier otra forma compleja es hacer primero sus formas más simples y después ir añadiendo detalles. Si practicas un poco en casa, te saldrán los bocetos rápidamente en el campo. Aquí te muestro los pasos:

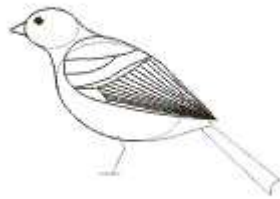
Paso 1.- Las formas básicas son dos elipses para el cuerpo y la cabeza. Dibújalas con suavidad.

Paso2.- Dibuja el cuello y añade las formas de la cola.

Paso3.- Ya está lo más difícil, ahora añade detalles: ojos, pico, patas, ala...

Paso 4.- Añade los últimos retoques y perfila con trazo grueso los detalles más característicos. Haz anotaciones.

Paso 5.- Si le añades unas notas de color embellecerás tu cuaderno y facilitarás la identificación.

